

## Lærervejledning: Skrivning som kreativ proces med afsæt i Vadehavsområdet

De fleste elever er vant til målstyret undervisning, der er tydelig i sin trinvis progression og målsætning fra start til slut.

De er trænet i at identificere og genkende tegn på læring i forhold til specifikke mål i hvert enkelt fag og mange er af den grund rettet mod ekstern bekræftelse af, at have løst deres opgaver korrekt.

Det målstyrede indre logik fungerer i mange henseender til at erhverve sig kompetencer og viden, men kommer til kort i forhold til en del af folkeskolens dannelsesformål.

I folkeskolens formålsparagraf står der bl.a. at folkeskolen "(...) skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handling".

For at udvikle både erkendelse og fantasi er det, at turde gå i gang med at skabe uden at kende resultatet, helt nødvendigt.

For at kunne få tillid til egne muligheder, er tilliden til den egen stemme grundlæggende. At få tillid til den egen stemme kræver modet til at bruge den, selv når vi ikke med sikkerhed ved, hvad den vil sige.

Her har de kreative processer en essentiel rolle at spille - og her har alle fag et ansvar at løfte.

Med dette undervisningsforløb i kreativ skrivning med udgangspunkt i Vadehavsområdets natur og historie, kan du slå et slag for det undersøgende og skabendes plads i dannelsen af dine elever i udskolingen, og for gennem den kreative skriveproces, at skabe mestringsoplevelser og skriveglæde.

### Dag 1: Intro til Vadehavet og til at skrive om et sted

Vi skal starte med at arbejde med at lave skriveøvelser om steder, vi allerede kender. Dette har til formål at stilladsere skriveprocesserne omkring Vadehavet i de næste dage.

I kan vælge ud af disse:

1. Beskriv med alle fem sanser i brug ti ting (altså fysiske genstande) fra et sted du savner.  
Formål: At vise, hvordan de bedste tekster ofte får deres liv gennem at kredse om noget konkret og sanset.
2. Sæt jer hver for sig rundt omkring på skolen med lukkede øjne og sans alt hvad I kan i fem minutter. Skriv herefter alle sanseindtryk fra de fem minutter ned i notesbogen.  
Formål: At opdage, hvordan sansning i teksten med fordel kan være meget andet end det, vi ser.
3. Beskriv med alle sanser i brug i teksten dit yndlingssted fra da du var lille.

Formål: At få øje på, hvordan det at gå tæt på et sted med sanserne ofte hurtigt sætter os i gang med at beskrive både relationer og handling på en spændende og levende måde. Det er dog en pointe først at rette opmærksomheden mod dette efter endt skrivning!

4. Tag en tur til et lokalt sted, evt. gruppevis, hvor der er mennesker – og skriv alt ned, hvad I kan iagttage, høre, lugte, mærke osv. mens I er der. Skriv ned, hvad forbipasserende siger. Hvis de siger det på en speciel måde eller taler med dialekt, så skriv ned præcis som det bliver sagt. Stavning skal træde helt i baggrunden i denne opgave.

Formål: At opdage, hvordan livet i en tekst gerne består af det specifikke og særegne – for eksempel menneskers helt konkrete måde at tale.

5. Skriv om et menneske, som du ofte har set i nærheden af, hvor du bor, men som du ikke kender. Hvad gør vedkommende, hvordan ser vedkommende ud, hvad ved du etc. etc.? Beskriv alt så minutiøst som muligt.

Formål: At opdage, hvordan livet i en tekst – både for den, der skriver og den, der læser – gerne består af det specifikke og særegne.

For alle opgaver gælder, at der efterfølgende skal læses op – også af læreren selv.

Herefter følger en intro til Vadehavet og den forestående tur:

Eleverne bedes *hurtigskrive* (dvs. uden pauser og uden at læse det, de har skrevet eller rette undervejs) i ti minutter om hvad Vadehavet er i deres notesbøger.

Hvis de ved noget, må de endelig skrive det – hvis ikke må de gætte – både for alvor og for sjov (dette er væsentligt)

Herefter oplæsning af alles tekst.

Dyk herefter ned i en overordnet introduktion til Vadehavet – hvad er det?

Udvælg gerne film eller andre ressourcer fra [mitvadehav.dk](http://mitvadehav.dk)

Hvis I har lavet en aftale med et plejehjem: Afsæt tid til at eleverne i mindre grupper forbereder spørgsmål til de ældres livshistorie.

## Dag 2: Ekskursion til Vadehavet og formidling ved naturvejledere

Vandring med naturvejledere, der formidler ud fra på forhånd aftalte fokuspunkter.

Afsæt herefter god tid til at tage noter i de medbragte notesbøger samt "stilletid", hvor hver elev går lidt for sig for at sanse stedet og notere (minimum 45 min).

Hvis I har en aftale med et plejehjem, skal eleverne nu interviewe de ældre. I kan med fordel bede om lov til at optage deres fortællinger, da det gør det nemmere at huske alle detaljer og sproglige nuancer.

Tag gerne tid til at besøge en landsby ved i lokalområdet og lav en lille skriveøvelse med fokus på at iagttage mennesker, deres gøremål og hvad de siger.

## Dag 3, 4 og 5: Kreative skriveprocesser med udgangspunkt i Vadehavet

Vælg ud af følgende skriveopgaver om Vadehavet. For alle gælder det, at læreren skal skrive med og deltage i oplæsning med sin egen tekst:

1. Hurtigskrivning i 10 minutter – hvad er Vadehavet, nu hvor I har været der?  
Formål: At kunne iagttage, hvordan en tekst baseret på virkelige sanseindtryk bliver mere levende for læseren.
2. Skriv en tekst om en person, der udstopper en fugl, imens vedkommende venter på én han/hun er forelsket i. Det skal foregå ved Vadehavet med mindst tre sanseindtryk fra stedet.  
Formål: At opdage, hvordan et tilsyneladende "skørt" input – sammen med konkrete sansninger – kan fungere som igangsætter for kunstnerisk produktion, der ikke nødvendigvis er "skør", men som sagtens kan være både dyb og alvorlig – og ikke mindst kan få os til at skrive helt anderledes, end vi har for vane.
3. Skriv en tekst med mindst tre sanseindtryk og mindst tre af de "Vadehavsord", som I har lært af naturvejlederne. Benyt evt. [Mit Vadehavs ordbog](#) til hjælp.  
Formål: At opdage hvordan kendskab til et steds specifikke sprog og indtryk på sanserne kan give teksten et eget liv for både forfatter og læser – og inspirere til at prøve nye genrer og stilarter.
4. Skriv et brev til én du kender rigtig godt. Du skal forestille dig at du sidder ved Vadehavet. Brug mindst tre sanseindtryk og mindst tre Vadehavsord  
Formål: At opdage, hvordan det at have en (forestillet) modtager, som man kender godt, gør det nemmere at skrive med tillid til sin egen fortællerstemme – og uden præstationsangst.
5. Skriv et "blackout-digt" med udgangspunkt i en tekst om en Vadehavsplante eller Vadehavsfugl fra et opslagsværk.  
Alle får en (gerne lidt forstørret) kopi af den udvalgte tekst og en sort tusch. Hver elev skal nu skabe et digt ved at strege ord ud. De ord, der er tilbage, er digtet.  
Formål: At opdage, hvordan det helt samme input tager helt forskellige output med ud fra os hver især; at vi altså hver især har en fortællerstemme i os allerede, selvom vi ikke altid føler det, når vi skal i gang med at skrive.
6. Hvis I har lavet interviews med de ældre, brug da tid på at nedskrive deres fortællinger mest muligt detaljeret.  
Formål: At få øje på, hvordan det specifikke sprog – det sprog der er særegent for et menneske – skaber liv i en tekst. Men også at have anledning til en snak om historieskrivning og elevernes rolle som historieskrivere, når de skriver et menneskes fortælling ned.
7. En brevveksling mellem lærer og elever. Læreren sender et brev til eleverne. Eleverne svarer med et brev, som de forestiller sig, at de sidder ved Vadehavet og skriver.  
Formål: At vise, hvordan vi ofte træder tydeligere frem i teksten med tillid til vores egen stemme, når teksten er en kommunikation.

Afslut hver øvelse med oplæsning – og afslut projektet med at invitere familier og venner til oplæsningsaften!